

שיחת מו"ר ראש הישיבה
הרה"ג יעקב שפירא שליט"א
פרשת ויקרא – זכור
שנה עשירית ה'תשע"ט

"ויקרא אל משה"

"ויקרא אל משה, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמור". אומר רש"י, "ויקרא אל משה- לכל דברות ולכל אמירות ולכל צווים- קדמה קריאה, לשון חבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר: 'וקרא זה אל זה', אבל לנביאי האומות עכו"ם נגלה אליהן בלשון עראי וטומאה, שנאמר 'ויקר אלקים אל בלעם'. רש"י מוכיח ש'קריאה' היא לשון חיבה מהפסוק בספר ישעיהו (ו, ג) "וקרא זה אל זה ואמר", אולם לא כל כך ברור מניין לרש"י שהפירוש של פסוק זה הוא שהמלאכים קוראים בחיבה אחד לשני, כיצד ניתן להסיק מכאן שקריאה היא לשון חיבה? התרגום מתרגם את הפסוק "וקרא זה אל זה"- "ומקבלין דין מן דין". האחד קורא, והשני שומע. זו כוונת רש"י, כאשר האחד קורא והשני שומע, "ומקבלין דין מן דין", זו קריאה שהיא ודאי לשון חיבה.

אומר רבינו בחיי, כאן נאמר "ויקרא אל משה", משה נקרא כך על ידי בת פרעה, שאמרה "כי מן המים משיתיהו". למרות שהיו לו שמות הרבה- אמר הקב"ה, חביב עלי השם שנתנה לו בת פרעה מכל השמות האחרים. הפסוק מדגיש שגם הקב"ה קרא למשה בשם זה.

כותב המהר"ל בגבורות ה', לכאורה על פי דברי בת פרעה, "כי מן המים משיתיהו"- היא לא הייתה צריכה לקרוא לו 'משה' אלא 'משוי'. 'משוי'- שהוא עצמו נמשה מן המים. אומר המהר"ל, שמו של משה רבינו הוא שם הפעולה, על שם התפקיד שלו. התפקיד שלו הוא למשות את האחרים, 'משה'. משה רבינו תמיד היה בבחינת "עמו אנוכי בצרה", הוא כל הזמן שם עין, נתן את עינו וליבו להשתתף בצרתם של ישראל. מסביר רבינו בחיי בשם המדרש, כאן הקב"ה החזיר לו חיבה. מי שדואג לצרתם של ישראל, הקב"ה מקרב אותו אליו. כשם שהוא מקרב את בניו, כך הקב"ה דיבר אתו בלשון חיבה. זוהי ההשלמה לדברי רש"י, צריך להקדים 'קריאה' אל האדם אותו אנו מעריכים, 'קריאה' היא לשון חיבה.

"זכור את אשר עשה לך עמלק"

השבת בעזרת ה' נקרא גם את פרשת זכור. "זכור את אשר עשה לך עמלק, בדרך בצאתכם ממצרים". הפעם הראשונה בה מוזכר בתורה עניינו של עמלק היא בסוף פרשת בשלח: "ויבוא עמלק, וילחם עם ישראל ברפידים". אומרים חז"ל: "ברפידים, שרפו ידיהם מן התורה". אע"פ מלחמת עמלק קדמה למתן תורה, אומרים חז"ל

"שרפו ידיהם מן התורה". בפרשת בשלח עוד קודם למלחמת עמלק התורה מספרת על תלונות העם במדבר, שהלכו שלושה ימים בלי מים עד שהגיעו למרה, ועוד ועוד. עד כדי כך, שממש קודם למלחמת עמלק כתוב שהם שאלו "היש ה' בקרבנו אם אין?". הנציב מוולוז'ין שואל, כיצד אומה שראתה את יציאת מצרים, את כל הניסים שהיו במדבר, כיצד יש להם ספק "היש ה' בקרבנו אם אין"?

נראה לומר שלמרות שמלחמת עמלק הייתה עוד קודם מתן תורה עדיין ניתן לומר "שרפו ידיהם מן התורה". החשק שלהם ללמוד רפה, הרצון שלהם לקבל את התורה כהה.

"היש ה' בקרבנו אם אין"

התורה אומרת בפרשת כי תבוא, "ואמר ביום ההוא, הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא". מכאן לומדת הגמרא (חולין קלט:), "אסתר מן התורה מניין? שנאמר: 'ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא', מכאן רמז לכך שתהיה תקופה של הסתרת פנים. שואל הרמב"ן, הרי עם ישראל כבר מתוודה ואומר לפני הקב"ה "הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה", מדוע מגיע להם הסתר הפנים, "ואנוכי הסתר אסתיר פני"? אומר השפת אמת (שם) בשם הרב ר' בונים מפשיחא, אם יהודי מגיע להרגשה של "אין אלוקי בקרבי" בגלל המציאות שהוא חי בה, זהו לא וידוי אלא זהו החטא הכי גדול. לא ייתכן שיהודי ירגיש שהקב"ה עוזב אותו, אפילו לרגע אחד. לכן כאשר עם ישראל אומר "הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה", כאשר הם מגיעים ליאוש- מיד "ואנוכי הסתר אסתיר פני", וזהו הרמז לתקופת מרדכי אסתר.

היהודים בשושן התייאשו כבר מן הגאולה, הם נשארו במקום ולא רצו לעלות לא"י. ממילא באותה תקופה עם ישראל הגיע למציאות של "ואמר הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה", והתוצאה הייתה "ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא", הקב"ה הסתיר את פניו. החת"ס כותב במסכת מגילה (ה) שבהתחלה מרדכי רצה לעשות את פורים יו"ט, הוא סבר שלאחר שיבינו טוב את כל מה שאירע, ולא רק את מה שכתוב במגילה אלא גם את הדברים הנסתרים, תהיה לכולם התעוררות לצאת מהגלות ולבוא לירושלים. אולם אחרי שהוא ראה שהעם עדיין לא בשלים לבוא מיד לירושלים, יו"ט לא קיבלו עליהם. פורים היה יכול להיות יו"ט אם

הוא היה גורם להתעוררות גדולה בעם, התעוררות של גאולה. אמנם הייתה הצלה, אבל היה חסר משהו.

"ממיתה לחיים לא כל שכן"

הגמרא במגילה (יד.) אומרת שיש ק"ו, "ומה מעבדות לחירות אמרינן שירה, ממיתה לחיים לא כל שכן". בנס פורים יצאנו ממוות לחיים, ממוות ודאי, כאשר מלכות פרס גוזרת הדין גמור, זה יותר גרוע מאשר ב"ד שגוזר מיתה. עיין בגמרא בערכין (ו.) שמבארת שמי שאומר "ערך פלוני עלי" אם אותו אחד יוצא ליהרג- אינו חייב כלום כיוון שאין לו ערך. הגמרא אומרת שכל זה ביוצא ליהרג בבית דין דפרסאי, כי לאחר גמר הדין הם כבר לא מרחמים, משאין כן בדיננו, שייכתן וימצאו לו זכות ויצילו אותו מדין "והצילו העדה", גם לאחר גמר דין. ולפי זה יוצא יפה מה שהגמרא אומרת במגילה (יד.) שיש ק"ו מיציאת מצרים לומר שירה בפורים, "מעבדות לחרות כן, ממוות לחיים לא כל שכן"? בפורים יצאנו ממיתה וודאית, גזר דין של פרסיים, לחיים.

האמירה "הלא על כי אין אלוקי בקרבי" היא חטא, עד כדי כך שהיא מובילה למציאות של הסתר פנים, ומכאן רמז למה שהיה בתקופה של אסתר המלכה. ובאמת כאשר עם ישראל אומרת בפרשת בשלח "היש ה' בקרבנו אם אין" מיד מגיע עמלק, כמו שאירע בתקופת המגילה, עמלק בא להילחם בישראל. שואל הנצי"ב, כיצד עם ישראל מסוגל לומר "אין אלוקי בקרבי"? הרי הם ראו את יציאת מצרים, את כל הניסים הגדולים! אומר הנצי"ב, ודאי שהם לא טעו לומר שהם לא מאמינים כלל בקב"ה, הם רק היו רגילים להנהגה הניסית של המדבר. התעורר אצלם ספק, מה יקרה בתקופה אחרת שבה ההנהגה לא תהיה ניסית, האם גם אז תהיה השגחה פרטית, כמו שיש עלינו היום? "היש ה' בקרבנו אם אין", אנו מבינים שכרגע יש ה' בקרבנו, הרי יש הנהגה ניסית, אולם מי אמר שבזמן בו תהיה הנהגה נסתרת גם כן נרגיש שיש השגחה פרטית? לכן מיד "ויבוא עמלק".

משה שלח את יהושע להילחם בעמלק, משום שהוא זה שעתידי להכניס אותם לארץ ישראל, הוא עתיד להוביל אותם אל ההנהגה הנסתרת, הטבעית. הוא מכניס אותם אל ההנהגה החדשה, בכניסה לא"י. הוא זה שנתן להם את המענה, שגם בזמן שעוברים להנהגה טבעית- אם משעבדים ליבם לאביהם שבשמים, נוצחים. כתוב בספרי החסידות ש"אנוכי ה' אלוקיך", אותו "אנוכי" שמתגלה בזמן מעמד הר סיני, שפתח להם שבעה רקיעים, הוא ה"אנוכי הסתר אסתיר פני". מצד הקב"ה אין הבדל בין ההנהגות, כל ההבדל הוא מצד המקבלים, וזו הייתה התלונה של עם ישראל.

על זה אומרים חז"ל "אסתר מן התורה מנין", לא מחפשים סתם רמז בתורה לכך שתהיה תקופה של הסתר פנים, אלא מניין שגם בתקופה של הסתר פנים תהיה השגחה, "אנוכי"? "אנוכי הסתר אסתיר פני". 'אנוכי' תמיד נמצא, לפעמים הוא גלוי, ולפעמים הוא נסתר.

"אין שמחה כהתרת הספקות"

'עמלק' הוא גימטריא 'ספק'. מחיית עמלק היא מחיית הספיקות. כתוב בתשובות הרמ"א: "אין שמחה כהתרת הספיקות". מתי יורדת שמחה לעולם? כשיש מחיית עמלק, מחיית הספקות. "מחה אמחה את זכר עמלק", הלשון היא לשון של מחייה, לא כתוב לשון הריגה וכדומה. הפעם הראשונה בה לשון "מחייה" כתובה בתורה היא כאשר הקב"ה אמר "אמחה את האדם אשר עשיתי". אומר שם רש"י, "הוא עפר, ואביא עליו מים ואמחה אותו, לכך נאמר לשון מחויו". 'אמחה' היא לשון של עקירה מן השורש. המציאות הזו לא קיימת בעולם, נעקרה לחלוטין. כתוב שצריך להכרית את עמלק "משור ועד שה", שלא יאמרו "בהמה זו של עמלק". הרב חרל"פ כותב ב'מי מרום', שלא נחשוב כאילו השנאה לעמלק היא רק פסיבית, זה לא נכון, השנאה לעמלק היא אקטיבית. אין הכוונה שיש מטרה בעצם השנאה, אלא ככל שאדם יותר שונא את הרע- הוא יותר יאהב את הטוב. ומי שח"ו חסר לו משהו בשנאת הרע, הוא יוציא אח"כ את השנאה שלו על הטוב (מי מרום לפורים, מאמר י"ז. עיי"ש היטב).

עמלק מגיע בגלל הספק, "היש ה' בקרבנו אם אין", ואנחנו צריכים להילחם עם הספקות איך ע"י מחיית עמלק, ע"י "אין שמחה כהתרת הספיקות". השמחה של האדם, פושטת לו הרבה הרבה מן הספיקות שיש לו בחיים. הרמח"ל בחיבורו על התורה, אומר בסוף פרשת כי תצא שקליפת עמלק גורמת לשכחה, כמו שכתוב בתורה: "תמחה את זכר עמלק מתחת השמיים, לא תשכח". דהיינו, הדרך היחידה להגיע לכך שלא תהיה שכחה, שכחת ה' אלוקיך, היא ע"י מחיית עמלק.

"כי אין שכחה לפני כיסא כבודך"

"כי יד על כס י-ה", אומרים חז"ל: "אין הכיסא שלם עד שימחה שמו של עמלק". מדוע הכיסא לא שלם בגלל שעמלק קיים בעולם? "כי אין שכחה לפני כיסא כבודך", אולם כל עוד שהכיסא לא שלם, כל עוד שיש עמלק בעולם, אזי יש גם שכחה של ה' בעולם. כאשר הכיסא יהיה שלם- "אין שכחה לפני כיסא כבודך".

קיום מצוות זכור, קריאת פרשת זכור- "תמחה את זכר עמלק", היא דווקא בשבת. מי שלא קרא בשבת צריך לקרוא ביום חול, אולם היא בעיקר בשבת. השפת אמת מעיר את אותה הערה לגבי פרשת שקלים, מדוע קוראים את פרשת שקלים בשבת? הרי קוראים את פרשת שקלים זכר לציווי לתת מחצית השקל למקדש, ובמשנה בשקלים כתוב "באחד באדר משמיעים על השקלים". היה הרבה יותר מתאים לתקן את קריאת פרשת שקלים בראש חודש אדר! מברך השפת אמת, פרשת שקלים היא "כי תשא את ראש בני ישראל". העניין הוא לרומם, וזו סגולת השבת. בשבת עם ישראל מתרומם יותר, רק אז אפשר להגיע לתכלית של נתינת השקלים. אנו אומרים בתפילה בשבת, "ביום השביעי נתעלה וישב על כיסא כבודו". ביום חול "אין הכיסא שלם", אולם שבת הוא יום של שלמות. יש יותר אחיזה, יותר ביטוי, לכיסא השלם. מחיית עמלק נוהגת בכל עת ובכל זמן. ובוודאי מצוות זכירת מעשה עמלק, שהיא קיימת תמיד, וכך אומר הרמב"ם (הלכות מלכים ה, ה): "מצוות עשה לזכור

תמיד מעשיו הרעים", וכך אומר הרמב"ם גם בספר המצוות (קפ"ט): "לזכור מה שעשה לנו עמלק... ולשנוא אותו בכל עת ועת". ההבדל בין הזכירה לשנאה הוא שהזכירה היא רק כדי לא לשכוח. החת"ס (בתשובות, אה"ע סימן קי"ט) אומר ששיעור שכחה הוא שנה אחת. בשבת יש עניין יותר חזק לזכור את מעשה עמלק, מפני שבשבת הקב"ה 'נתעלה וישב על כיסא כבודו', יש בחינה של שלמות בכיסא.

עניין הזכירה לא כתוב בתורה רק לגבי עמלק. לגבי ציצית נאמר "למען תזכרו", הגמרא בחולין (פט.) מבארת שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, והרקיע דומה לאבן ספיר, ואבן ספיר דומה לכיסא הכבוד. כשנלחמים עם שכחה, צריך זכרון של כיסא הכבוד, צריך לדעת שיש מציאות בעולם של "כיסא כבודך". המלאכים קטרגו על משה רבינו, "מה אנוש כי תזכרנו". אמר לו הקב"ה למשה רבינו: "אחוז בכיסא כבודי, והחזיר להם תשובה". מה העניין המיוחד בכיסא הכבוד? רק אם הוא יאחז בכיסא הכבוד הוא יוכל להתמודד עם המלאכים? הטענה של המלאכים הייתה שהאדם, הבשר ודם, הוא 'אנוש'. 'אנוש' מלשון שכחה, כמו שכתוב כאשר נולד מנשה- "כי נשני אלוקים מכל עמלי". המלאכים קטרגו, כיצד אפשר לתת את התורה לאדם, שהוא לא בעל זיכרון? אמר הקב"ה למשה רבינו: "אחוז בכיסא כבודי", מפני ש"אין שכחה לפני כיסא כבודך". נכון שהאדם הוא אנוש, הוא שכחן, אולם כאשר הוא מחובר ל"כיסא כבודך" הוא מופקע לגמרי מהשכחה. "אין שכחה לפני כיסא כבודך".

הגמרא (יומא פו.) אומרת: "גדולה תשובה שמגעת עד כיסא הכבוד", האדם הוא שכחן, אולם התשובה מחזירה לו את הכוחות הטובים שצריכים להיות בו, לזכור ולא לשכוח. היא מובילה אותו עד לכיסא הכבוד. וכך כותב הרמב"ם בהלכות תשובה, שאע"פ שיש מצוות עשה לתקוע בשופר, גם רמז יש בו: 'עורו ישנים מתרדמתכם', הישנים הם 'אלו השוכחים האמת בהבלי הזמן'. הדבר שגורם לאדם להיות בעל שכחה הוא הבלי הזמן, שהם ההיפך מן האמת. אנשים שוכחים את האמת מפני הבלי הזמן. כל הדברים הללו מתחרזים יחד.

"ומרדכי יצא מפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור"

"ומרדכי יצא מפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור", הגר"א על מגילת אסתר מבאר שתכלת היא התכלת שבציצית, וחור הוא הלבן שבציצית. כששמואל הודיע לשאול המלך "קרע ה' את מלכותך מעליך", כתוב שהוא קרע לו את המעיל, "ויחזק בכנף מעילו ויקרע". הוא לא סתם קרע לו את הבגד, הוא קרע את כנף מעילו, את הציצית, את התכלת. מי שלא מוחה את עמלק מהעולם, מי שלא מוחה את הספיקות מתוכו פנימה- "קרע ה' מלכות ישראל מעליך". התפקיד של המלך הוא למחות את עמלק, ואח"כ לבנות את ביהמ"ק. כתוב ששלוש מצוות נצטוו ישראל בכניסתם לארץ, המצווה הראשונה היא למנות להם מלך. המצווה השנייה היא למחות את עמלק, ואח"כ לבנות את ביהמ"ק. רש"י בסנהדרין (כ): שואל, מדוע אנו אומרים שרק שלוש מצוות נצטוו ישראל בכניסתם לארץ, הרי יש את כל המצוות התלויות בארץ שנתיחדשו בכניסה לארץ! אלא אומר רש"י, כיוון שיש קשר בין שלוש המצוות הללו- אנו אומרים דווקא אותן. מצוות מחיית עמלק מוטלת בראש ובראשונה

על המלך, וכיוון שאין הכיסא שלם עד שימחה שמו של עמלק, לכן לא בונים את ביהמ"ק עד שימחה עמלק.

אמר שמואל לשאול המלך, התפקיד של מלך הוא לדאוג לכיסא ה' בעולם, ואי אפשר שיהיה כיסא ה' שלם בעולם אלא על ידי מחיית עמלק. לכן הוא קרע לו את כנף מעילו, את התכלת שדומה לרקיע, שדומה לכיסא הכבוד. הגמרא ביומא (כב:) אומרת: "שואל באחת ועלתה לו, דוד בשנים ולא עלתה לו". שאול איבד את המלוכה על חטא אחד, ואילו דוד אפילו על שניים לא איבד את המלוכה. אמר הר"ן, שאול חטא בדבר שהוא מהותי במלוכה, זהו חטא במלכות, לכן באחת ועלתה לו. זו המהות של המלכות- לדאוג לכיסא ה' בעולם. הגמרא בברכות (ט:) אומרת, "א"ר יוחנן, לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל, ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפילו לקראת מלכי עכו"ם, שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל למלכי עכו"ם", יש עניין במלכות, אפילו מלכות של אוה"ע. [היה פעם מלך בחבש, אחת המדינות היחידות בעולם שעוד היה בה מלך, והוא הגיע פעם לבקר בארץ. היו ת"ח צעירים שרצו לשדה התעופה, כדי שיזכו יברך עליו 'שחלק מכבודו לבשר ודם'. אולם כשהם ראו איך הוא נראה, היה להם ספק מה לברך עליו- שחלק מכבודו לבשר ודם, או משנה הבריות...] "לעולם ירוץ אדם". התכלית של המלוכה היא לאבד ולהכרית זרעו של עמלק, לכן שאול איבד את המלוכה.

ובמכת בכורות במצרים נאמר "אני ה'", הגמרא בבבא מציעא (סא.) מסבירה, "אני שהבחנתי בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור, אני עתיד להיפרע מהתולה אילן בבגדו ואומר תכלת הוא". והרי במכת בכורות חתם הקב"ה על מכירת הבכורה ליעקב (רש"י שמות ד, כב) וכאן במלחמת עמלק והמן יש עניין של בירור מעלת הבכורה שמקושרת עם תכלת של אמת.

"ויספר משה לחותנו"

יתרו הגיע אל עמ"י אל המדבר, מבארים חז"ל, "מה שמועה שמע ובא? יציאת מצרים ומלחמת עמלק". מה הוא שמע על מלחמת עמלק שאין ביציאת מצרים? כששמה סיפר לו את כל הטובה שהקב"ה השפיע על ישראל- הוא לא סיפר לו שום דבר על מלחמת עמלק. "ויספר משה לחותנו על אודות ישראל", לא כתוב שהוא סיפר על עמלק. ניתן לבאר שיתרו שמע שיש לו חתן שהפך להיות אדמו"ר, בבא, עושה מופתים. קריעת ים סוף, במלחמת עמלק הוא מרים את היד- וגבר ישראל, יתרו התפעל מזה. כשהוא בא למשה רבינו, "ויספר משה לחותנו על אודות ישראל", אומר רש"י: "ויספר משה לחותנו, לקרבו לתורה". משה אומר ליתרו, אל תתפעל מניסים, מאותות ומופתים. "אותות ומופתים באדמת בני חם". התכלית של כל הניסים הללו היא "לקרבו לתורה", אסור להתפעל רק מהדברים האלה. אם הם מוסיפים יראת שמיים, מוסיפים תורה- אז יש להם תפקיד בעולם. אין צל צילו של ספק. אולם חשוב לזכור שהם לא תכלית בפני עצמם.

מה הוא יתרו שמע על מלחמת עמלק שלא שמע היה כבר ביציאת מצרים? מה במלחמת עמלק גרם לו להגיע אל המדבר? מלחמת עמלק היא באתערותא דלתתא. בזמן שישראל משעבדים את ליבם לאביהם שבשמים- רק אז הם מנצחים. אחרת הם מפסידים. "והיה

אורה, ואורה זו תורה? אומר השפת אמת, זהו הנס הגדול שהיה, תורה הייתה להם תמיד, אבל לא תמיד היא הייתה עבורם גם "אורה"! לא תמיד מי שמחובר לתורה מאמין שהתורה היא האור הגדול ביותר שיש בעולם! רק באותו דור הם הבינו שהיא האור האמיתי.

רש"י בספר בראשית על הפסוק "והיו למאורות", אומר שזהו התפקיד המשני של השמש והירח, להאיר. השמש האמתית זה התורה. אומר השפת אמת, לכן כתוב "ליהודים הייתה אורה". אם היה כתוב "ליהודים הייתה תורה"- הפשט היה 'תורה' כמו שהייתה במשך כל הדורות. אולם לאחר נס פורים היה ריבוי של תורה, הם ידעו שהתורה היא אור. הם הבינו מה זה האור האמיתי. לכן כתוב 'אורה', ואורה זו תורה.

הגמרא בסנהדרין (כד.) אומרת, "במחשכים הושיבני כמתי עולם אמר ר' ירמיה זה תלמודה של בבל", אומר רש"י: "שאינם נוחים זה עם זה, ותלמודם ספק בידם". לפני זה הגמרא אומרת, "א"ר אושעיא, מאי דכתיב 'ואקח לי שני מקלות, לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים?' 'נועם' אלו ת"ח שבארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה, 'חובלים' אלו ת"ח שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה. 'ויאמר אלה שני בני היצהר העומדים... ושנים זיתים עליה', 'יצהר' אמר רבי יצחק אלו ת"ח שבא"י שנוחין זה לזה בהלכה כשמן זית, 'ושנים זיתים עליה' אלו ת"ח שבבבל שמרוין זה לזה בהלכה כזית". הגמרא מבארת שיש תורה של בבל, במחשכים הושיבני, מחבלים זה לזה בהלכה. ויש תורה של א"י, שהיא כמו האור, כמו שמן. "הרואה שמן זית בחלום, יצפה לחכמה", לתורה.

מאהבת הנס בפורים הם לא סתם זכו לתורה, אלא הם זכו לתורה שהיא אורה. לא תורה של "במחשכים הושיבני", "שמחבלים זה לזה", אלא מאהבת הנס גם התורה שלהם היתה תורה של אורה.

בברכת החודש אנחנו אומרים, "חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא, חיים של עושר וכבוד", ואח"כ שוב אומרים: "חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים". כבר ביקשנו על יראת שמים! [יש אומרים שבהתחלה מבקשים על חיים שיש בהם, באחרים, יראת שמים ויראת חטא. אחרי כן אנו אומרים 'חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים'. אולם זה לא הפשט. יש אומרים שכיוון שבאמצע מבקשים על 'עושר וכבוד', לכן צריך עוד פעם לבקש על יראת שמים... אבל גם זה לא הפשט]. נראה לומר שהבקשה השנייה היא לא בקשה על יראת שמים, היא בקשה על אהבה של תורה, ועל אהבה של יראת שמים. זוהי דרגה אחרת, כך הסביר בשעתו אבי מורי זצ"ל.

מאהבת הנס הם זכו לתורה שהיא אורה כמו שהגמרא בסנהדרין אומרת, "שמנעימים זה לזה בהלכה". הם זכו אז לדרגה הזאת, שהתורה שלהם היא תורה שיש בה אורה, היא תורה שיש בה נעימות, היא תורה שבאה מתוך אהבה, מאהבת הנס. בעז"ה שהקב"ה יזכה אותנו ואת כל עם ישראל ל"הדור קיבלוה בימי אחשוורוש", מאהבת הנס, ויסיר מאיתנו בעז"ה כל מרעין בישין המתחדשים חס וחלילה. שבת שלום!

כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל". המשנה בר"ה אומרת: "וכי ידיו של משה עושות מלחמה? אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה, ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים היו נוצחים". שואל בעל הכפות תמרים, הרי זה לא מה שכתוב, כתוב שכשהיה משה מרים את ידו, גבר ישראל. המשנה מחדשת שאין עניין בהרמת הידיים, אלא בשיעבוד הלב. כיצד המשנה יכולה לומר אחרת מהפסוק? אומר הכפות תמרים, אם לא הייתה מציאות של שיעבוד הלב לאביהם שבשמים- גם למשה רבינו לא היה כוח להרים את ידיו בתפילה. המשלח צריך לתת כוח לשליח, משה רבינו הוא השליח של עם ישראל, זו כוונת המשנה. נכון שהרמת הידיים היא זו שגרמה לניצחון, אולם מה שנתן כוח למשה רבינו להרים את הידיים הוא ששיעבדו ישראל את ליבם לאביהם שבשמיים.

כאשר פורים חל בשבת לא קוראים במגילה. כאשר ראש השנה חל בשבת, לא תוקעים בשופר. שמא יעבירו ד"א. הביטוי בחז"ל הוא: "היינו טעמא דשופר, והיינו טעמא דמגילה". זהו ביטוי לא שגרת, "היינו טעמא דשופר, היינו טעמא דמגילה". נראה שאפשר להעמיק פה. את אותו היסוד שיש בשופר, "עורו ישנים משנתכם", השוכחים את האמרת בהבלי הזמן, יתעוררו על ידי קול השופר, ישעבדו את ליבם לאביהם שבשמיים, זהו אותו יסוד של המגילה. גם בזמן מגילת אסתר היו ששכחו האמת בהבלי הזמן. מחיית עמלק גם היא תלויה בשיעבוד הלב לאבינו שבשמים, אפילו בזמן שנמצאים ח"ו במצב של הסתר פנים.

והדבר הזה נכון לא רק כלפי הציבור, אלא גם על כל אדם ואדם בהסתרי הפנים האישיים והפרטיים שלו, "באנוכי הסתר אסתיר פני" שלפעמים עובר על כל אדם. "היינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה". כל המהות של המגילה היא לא להסתכל על המציאות רק בראיה הרגילה, אלא לחדור לעומק, אל מתחת לפני השטח. עם ישראל הצליח להוציא מתוכו "זעקה גדולה ומרה", "הדר קיבלוה בימי אחשוורוש". התכלית של כל הניסים היא העובדה שרואים שהתפילה פועלת. כך כותב הרמב"ם בפתיחה למשנה תורה.

"הדור קיבלוה בימי אחשוורוש"

מדוע אין איסור בל תוסיף להוסיף את הפורים, הרי הוא לא כתוב בתורה? אומר הרמב"ם, כדי לאמת את מה שכתוב בתורה "ומי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו". לכן אין בזה בל תוסיף. כל הסיפור הנס הזה בא לאמת את הפסוק, להוכיח שאנו "גוי אשר לו אלוקים קרובים אליו". כתוב בגמרא (שבת פח.), ש"הדור קיבלוה בימי אחשוורוש", הייתה קבלת התורה מחדש. אומר שם רש"י: "מאהבת הנס שנעשה להם". לכאורה זה לא ברור, וכי עד פורים לא היו ניסים לישראל? רק כאן "הדור קיבלוה"? אלא שכאן הנס הוטבע בתוך הטבע. לא היה אירוע ניסי שמיימי. שמיימי כן, אבל מולבש בתוך הטבע. אומרים חז"ל, עם ישראל ראה את הנס שמוטבע בתוך הטבע, הם אהבו גם את זה, הם ידעו שיש גם נס כזה, לכן "הדור קיבלוה בימי אחשוורוש".

לכן כתוב בפסוק "ליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר", אומרים חז"ל, "אורה זה תורה". השפת אמת מקשה, למה לא כתוב בפשטות, "ליהודים הייתה תורה"? למה צריך לכתוב שהייתה להם